

Trafikutskottets betänkande 2018/19:TU2

Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service. Lagen genomför EU:s s.k. webbtillgänglighetsdirektiv som syftar till att göra offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga för användare, särskilt för personer med funktionsnedsättning. Av lagen framgår vilken typ av digital service som omfattas och vilka aktörer som berörs. Vidare anges bestämmelser om tillgänglighetskrav, tillgängliggörande, tillsyn m.m. Utskottet anser att den nya lagen är välavvägd och att den kommer att förbättra tillgången till digital service som tillhandahålls av offentliga aktörer.

Regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

I betänkandet finns två reservationer (KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:299 Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet.

Två yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	6
Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet.....	6
Reservationer	15
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (KD).....	15
2. Uppföljning av den nya lagen, punkt 2 (L).....	16
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:299 och avslår motion

2018/19:56 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD).

Reservation 1 (KD)

2. Uppföljning av den nya lagen

Riksdagen avslår motion

2018/19:46 av Helena Gellerman och Christer Nylander (båda L).

Reservation 2 (L)

Stockholm den 23 oktober 2018

På trafikutskottets vägnar

Jens Holm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jens Holm (V), Anders Åkesson (C), Anna-Caren Säterberg (S), Jessica Rosencrantz (M), Jasenko Omanovic (S), Edward Riedl (M), Jimmy Ståhl (SD), Teres Lindberg (S), Sten Bergheden (M), Thomas Morell (SD), Magnus Jacobsson (KD), Elin Gustafsson (S), Helena Gellerman (L), Patrik Jönsson (SD), Emma Berginger (MP), Anders Hansson (M) och Denis Begic (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:299 Genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet och två motioner som lämnats med anledning av propositionen. Regeringens lagförslag återfinns i bilaga 2.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, det s.k. webbtillgänglighetsdirektivet, behandlades i regeringens promemoria Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet (Ds 2017:60). Promemorian har remissbehandlats, och den 14 juni 2018 beslutade regeringen att begära in Lagrådets yttrande. Regeringen har valt att i allt väsentligt följa Lagrådets förslag. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag har också några redaktionella ändringar gjorts.

Bakgrund

Till grund för regeringens proposition ligger webbtillgänglighetsdirektivet. Syftet med direktivet är att göra offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer mer tillgängliga för användare, och då särskilt för personer med funktionsnedsättning. Med förbättrad tillgänglighet menas att webbplatserna och de mobila applikationerna ska bli lättare att uppfatta och vara mer användarvänliga och robusta. EU-direktivet innehåller minimi-harmoniseringskrav, vilket innebär att enskilda medlemsstater får ställa strängare krav i nationell lagstiftning än vad direktivet föreskriver.

Webbtillgänglighetsdirektivet trädde i kraft den 23 september 2018 inom EU och ska kompletteras med en särskild genomförandeakt med närmare bestämmelser i december 2018.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen en ny lag som i svensk rätt ska genomföra webbtillgänglighetsdirektivets bestämmelser. Lagförslaget innebär framför allt ett förtydligande av vilka krav som ska gälla för att bedöma tillgänglighet till offentliga aktörers webbplatser och mobila applikationer. Lagförslagets tillämpningsområde omfattar både offentliga aktörer och privata aktörer som med offentlig finansiering bedriver verksamhet inom vissa områden. Detta handlar främst om privata aktörer som bedriver yrkesmässig verksamhet inom hälso- och sjukvården samt utbildningsväsendet. Det medför att propositionen på den punkten går utöver direktivets minimikrav som begränsar sig till att peka ut offentliga myndigheter. När begreppet offentlig aktör används i

propositionen avses således även dessa privata aktörer som vid lagens tillämpning ska jämföras med offentliga aktörer. Det huvudsakliga kravet i den föreslagna lagen är att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör genom en teknisk lösning som står under den offentliga aktörens kontroll ska vara tillgänglig i enlighet med tillgänglighetskraven som närmare anges i föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen.

Regeringen föreslår att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottets överväganden

Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service och avslår en motion om ändring i den föreslagna lagen. Vidare avslås en motion om att följa upp den nya lagen. Utskottet anser att den nya lagen är välavvägd och att den kommer att förbättra tillgången till digital service som tillhandahålls av offentliga aktörer.

Jämför reservation 1 (KD) och 2 (L).

Propositionen

Behovet av en ny lag

Regeringen framhåller inledningsvis att webbtillgänglighetsdirektivet gör det nödvändigt med en lagreglering av tillgänglighet till sådan digital offentlig service som tillhandahålls genom webbplatser och mobila applikationer. Eftersom det inte finns någon befintlig lag som fullt ut tillgodoser direktivets krav eller där de bestämmelser som krävs naturligt passar in anser regeringen att den nya reglering som krävs bör samlas i en särskild lag.

Regeringen understryker att utgångspunkten är att den föreslagna lagen i möjligaste mån ska vara teknikneutral. Därigenom behöver inte den tekniska utvecklingen leda till regelbundna ändringar, och lagstiftningen blir därför mer flexibel och hållbar över tid. I stället för begreppen webbplats eller mobil applikation som nyttjas i webbtillgänglighetsdirektivet används i lagförslaget därför begreppet teknisk lösning. Detaljregleringar av vilka tekniska krav på tillgänglighet som ska gälla bör dock enligt regeringen anges i förordning eller framgå av myndighetsföreskrifter. I lagförslaget föreslås därför att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få utfärda föreskrifter på denna punkt.

För att göra den föreslagna lagen mer teknikneutral anser regeringen också att begreppet digital service ska användas. Med digital service avses tjänster eller information som tillhandahålls genom en teknisk lösning.

Digital service som omfattas av lagens tillämpningsområde

Lagförslaget föreskriver att digital service som tillhandahålls genom en teknisk lösning som står ”under en offentlig aktörs kontroll” ska följa tillgänglighetskraven enligt föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen. För sådan digital service som tillhandahålls genom en teknisk lösning som står ”under tredje parts kontroll”, föreslår regeringen att servicen, så långt det är

möjligt, ska följa tillgänglighetskraven. Det kan exempelvis handla om information som en offentlig aktör publicerar på sociala medier. Att indirekt inskränka offentliga aktörers användning av sociala medier genom att ställa krav som innebär att de blir förhindrade att använda sådana medier som inte uppfyller kraven i lagen skulle enligt regeringen inte vara rimligt eftersom användningen är utbredd och offentliga aktörer når ut till många personer genom dessa kommunikationskanaler. Regeringen anser därför att offentliga aktörer måste tillåtas att tillhandahålla digital service genom tekniska lösningar som kontrolleras av tredje part.

Aktörer som omfattas av lagens tillämpningsområde

Med offentliga aktörer som omfattas av lagens tillämpningsområde avses

- statliga eller kommunala myndigheter
- beslutande församlingar i kommuner eller landsting
- offentligt styrda organ
- sammanslutningar av ovannämnda som inrättats särskilt för att tillgodose behov i det allmännas intresse, med förbehållet att behovet inte är av industriell eller kommersiell natur.

Med offentligt styrt organ avses i sammanhanget en juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse och som till största delen finansieras, kontrolleras eller styrs av det offentliga.

Regeringen föreslår även att vissa privata aktörer ska omfattas av lagen. Det handlar om aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad, exempelvis verksamhet av aktörer med huvudmannaskap inom skola, verksamhet inom hälso- och sjukvård eller sådan digital service som tillhandahålls av enskilda utbildningsanordnare för högre utbildning och som uppstår statsbidrag.

Regeringen föreslår också att vissa aktörer ska undantas från lagens tillämpningsområde, bl.a. företag som bedriver radio- och tv-verksamhet som finansieras enligt lagen om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst. Regeringen pekar på att kraven på tillgänglighet inom detta område bör regleras i sektorsspecifik lagstiftning. Likaså föreslår regeringen ett undantag för sådan digital service som tillhandahålls av icke-statliga organisationer vars service inte är väsentlig för allmänheten eller är avsedd för personer med funktionsnedsättning eller specifikt tillgodoser deras behov. Regeringen hänvisar till vikten av att dessa organisationer inte drabbas av krav som inte står i proportion till deras ekonomiska eller organisatoriska förmåga.

Digital service som specifikt undantas från tillämpningsområdet

I 9 § anger regeringen den typ av digital service som inte ska omfattas av lagens bestämmelser. Exempelvis ska digital service som utgörs av direktsändningar av tidsberoende medier undantas från tillämpningsområdet.

Med tidsberoende medier avses enligt webbtillgänglighetsdirektivet medier av följande typ

- enbart ljud
- enbart video
- kombination av ljud och video
- enbart ljud och/eller video i kombination med interaktion.

Undantaget gäller även reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar eftersom sådana föremål inte kan göras fullständigt tillgängliga genom digital service på grund av betydande hinder. Med föremål från kulturarvssamlingar avses privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse som ingår i samlingar som förvaltas av kulturinstitutioner. Vidare undantas visst kartmaterial samt digital service från tredje part som tillhandahålls genom en offentlig aktör där innehållet varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under den offentliga aktörens kontroll. Ytterligare ett undantag från lagens tillämpningsområde är enligt 9 § första stycket 5 digital service som tillhandahålls av offentliga aktörer inom skolväsendet eller liknande utbildningsformer, och som inte hänför sig till en verksamhets väsentliga administrativa funktioner. Som exempel på väsentliga administrativa funktioner anger regeringen förfaranden som avser information om frånvaro, antagning, individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal, åtgärdsprogram och disciplinära åtgärder.

Regeringen föreslås få utfärda föreskrifter om undantag från lagens tillämpningsområde i enlighet med de fyra tidsbegränsade undantagsbestämmelserna som finns i webbtillgänglighetsdirektivet om

- vissa filformat för dokument som offentliggjorts före den 23 september 2018
- förinspelade tidsberoende medier som offentliggjorts före den 23 september 2020
- webbplatser som endast är tillgängliga för slutna grupper
- innehåll på webbplatser och i mobila applikationer som räknas som arkiverat.

Förutsättningar för att helt eller delvis undanta digital service från tillgänglighetskraven

Regeringen föreslår att en offentlig aktör inte behöver uppfylla tillgänglighetskraven om det är oskäligt betungande att fullgöra dessa krav. Vid bedömningen av om en anpassning är oskäligt betungande ska bl.a. den offentliga aktörens storlek beaktas, liksom karaktär på uppgifter och resurser samt uppskattade kostnader och fördelar för aktören i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning.

För en privat aktör som inte är ett offentligt styrt organ, och som tillhandahåller digital service enligt lagens mening inom områden som

utbildning, omsorg eller hälso- och sjukvård, ska även den offentliga finansieringens storlek och varaktighet beaktas vid bedömningen, liksom hur lång tid aktören har haft på sig att anpassa sin digitala service till kraven. Om en offentlig aktör bedömer att det är oskäligt betungande att fullgöra kraven ska denna bedömning anges i en s.k. tillgänglighetsredogörelse.

Krav på tillgänglighetsredogörelse

I 13 och 14 §§ föreslår regeringen att en offentlig aktör ska erbjuda användaren en tillgänglighetsredogörelse för sådan digital service som tillhandahålls genom en teknisk lösning som står under aktörens kontroll. Denna tillgänglighetsredogörelse ska innehålla en funktion som gör det möjligt för en enskild att meddela den berörda aktören att dess digitala service inte uppfyller tillgänglighetskraven samt lämna en begäran om tillgängliggörande av digital service som undantagits med stöd av bestämmelser i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få utfärda föreskrifter om tillgänglighetsredogörelsens utformning och innehåll.

Enligt 15 § ska en begäran om tillgängliggörande av sådan digital service som omfattas av lagens undantag eller där ett tillgängliggörande varit oskäligt betungande tillgodoses utan onödigt dröjsmål om den är berättigad och rimlig och har inkommit genom kommentarsfunktionen i tillgänglighetsredogörelsen. En offentlig aktör ska på begäran lämna ett skriftligt beslut när en begäran helt eller delvis har avslagits. Sådana beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet.

Tillsynsmyndigheten och dess uppgifter

Av 16 § framgår att den myndighet regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att den föreslagna lagen och föreskrifter som har utfärdats i anslutning till lagen följs. Regeringen föreslår vidare att tillsynsmyndigheten ska övervaka att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör uppfyller kraven i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få utfärda föreskrifter om hur övervakningen ska genomföras. Regeringen bedömer att tillsynsmyndigheten bör ges i uppgift att utföra de utbildnings-, informations- och rapporteringsuppgifter som webbtillgänglighetsdirektivet föreskriver.

I 17 § föreslås att enskilda som anser att den digitala service som tillhandahålls av en offentlig aktör inte uppfyller ett eller flera av lagens krav får anmäla detta till tillsynsmyndigheten. Om tillsynsmyndigheten, genom övervakning eller efter anmälan, konstaterar brister i förhållande till de fastställda kraven, ska myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka rätta till bristerna. Regeringen föreslår att om insatserna inte leder till rättelse ska myndigheten få besluta att förelägga den offentliga aktören att vidta åtgärder för att uppfylla kraven. Ett nytt föreläggande om samma sak ska få förenas med vite.

Överklagande av beslut

I 20–22 §§ föreslås bestämmelser om överklagande av beslut. Bland annat föreslås att beslut av en annan offentlig aktör än regeringen, Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen eller Riksdagens ombudsmän (JO) om tillgängliggörande av digital service samt tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. När tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Konsekvenser

Regeringens bedömning är att lagförslaget kommer att förbättra tillgängligheten till offentlig digital service, framför allt för personer med funktionsnedsättning. Förslaget kommer inledningsvis att innebära kostnader för de aktörer som omfattas av tillämpningsområdet. Kostnader som kan uppstå till följd av förslaget ska enligt regeringen finansieras inom den ordinarie verksamheten.

De konsekvenser förslaget får för tillsynsmyndigheten är enligt regeringen i stor utsträckning avhängiga av Europeiska kommissionens kommande genomförandeakt om övervakning och rapportering. De konsekvenser förslaget medför för domstolarnas verksamhet bedöms rymmas inom befintliga anslag.

Förslaget bedöms inte ha några konkurrenspåverkande effekter. Enligt regeringen kan förslaget även innebära att det blir enklare för nyanlända svenskar eller invandrare att ta del av digital offentlig service, vilket skulle kunna bidra till de integrationspolitiska målen.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:46 ser Helena Gellerman och Christer Nylander (båda L) positivt på att EU:s webbtillgänglighetsdirektiv genomförs i svensk rätt för att säkerställa att så många som möjligt ska kunna ta del av och utnyttja den digitala servicen inom offentlig sektor. Motionärerna ser dock med oro på det undantag som lagförslaget medger för viss digital service inom skolområdet som inte hänför sig till en verksamhets väsentliga administrativa funktioner. Detta undantag anser motionärerna kan drabba elever med funktionsnedsättning som använder sig av webbaserade digitala lärplattformar i undervisningen. Motionärerna yrkar mot denna bakgrund på att den nya lagen följs upp för att säkerställa att lärplattformar utformas enligt principen om design för alla.

Även Magnus Jacobsson m.fl. (KD) välkomnar i kommittémotion 2018/19:56 lagförslaget om webbtillgänglighet och att regeringen på vissa

punkter går längre än direktivets minimikrav. Motionärerna anser att förslaget kommer att bidra till ett större mått av delaktighet, inte minst för människor med någon form av funktionsnedsättning. Motionärerna invänder dock mot regeringens förslag att i lagen undanta skolor och förskolor från vissa krav, vilket kan drabba elever och föräldrar negativt. Motionärerna pekar på att undantaget exempelvis innebär att digitala läromedel inte omfattas av tillgänglighetskravet. De yrkar därför på att riksdagen ska anta den nya lagen om tillgänglighet till digital offentlig service med den ändringen att 9 § första stycket 5 utgår.

Utskottets ställningstagande

Regeringens lagförslag

Utskottet kan inledningsvis konstatera att Sverige i dag inte har några bestämmelser i lag eller förordning som specifikt reglerar tillgänglighet till webbplatser eller mobila applikationer. Utskottet påminner samtidigt om att enligt diskrimineringslagen (2008:567) är bristande tillgänglighet en form av diskriminering. Utskottet välkomnar därför EU:s webbtillgänglighetsdirektiv och att direktivet nu genomförs i svensk lagstiftning.

Det centrala aktörsbegreppet i webbtillgänglighetsdirektivet är offentlig myndighet. Eftersom webbtillgänglighetsdirektivet är ett minimi-harmoniseringsdirektiv är det möjligt att vid dess genomförande i nationell lagstiftning utöka kretsen av aktörer som ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Regeringen har också valt att nyttja denna möjlighet i den föreslagna lagen och föreslår att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta både offentliga aktörer och vissa privata aktörer som med offentlig finansiering bedriver yrkesmässig verksamhet inom förskola, skola, hälso- och sjukvård samt omsorg. Utskottet ser positivt på detta.

Utskottet vill i sammanhanget understryka att det endast är den digitala service som tillhandahålls av en offentlig aktör genom en teknisk lösning som står under aktörens kontroll som omfattas av webbtillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde. Digital service som tillhandahålls genom en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll (t.ex. sådan digital service som offentliga aktörer tillhandahåller på sociala medier) omfattas således inte av webbtillgänglighetsdirektivets krav. Likväl ser regeringen det som angeläget att en sådan teknisk lösning så långt det är praktiskt möjligt ska följa tillgänglighetskraven. Det kan exempelvis handla om att texta en informationsvideo som läggs ut på sociala medier. Detta innebär en något förhöjd kravnivå för en offentlig aktör i förhållande till vad direktivet anger, men utskottet finner detta motiverat i synnerhet som sociala medier är en ofta utnyttjad kanal för att nå allmänheten med information.

Om undantagen i den nya lagstiftningen

I enlighet med det bakomliggande direktivet föreslår regeringen i den nya lagen ett antal undantag från lagens tillämpningsområde. Enligt

webbtillgänglighetsdirektivet omfattas exempelvis inte webbplatser och mobila applikationer tillhörande radio- och televisionsföretag med uppdrag i allmänhetens tjänst samt deras dotterbolag av bestämmelserna i direktivet. Bestämmelserna innebär följaktligen att de s.k. public service-företagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion undantas från lagens bestämmelser. Regeringen pekar samtidigt på att kraven på tillgänglighet inom detta område bör regleras i sektorsspecifik lagstiftning. Utskottet kan i detta sammanhang också uppmärksamma att bestämmelser om tillgänglighet för audiovisuella medietjänster regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet).

Likaså föreslås undantag från den nya lagens tillämpningsområde för vissa aktörer om lagens bestämmelser kan anses som oskäligt betungande för dessa. Utskottet konstaterar att det i dessa fall blir nödvändigt att i bedömningen göra ett avvägande mellan uppskattade kostnader och fördelar för aktören i förhållande till den eventuella nytta som uppstår för personer med funktionsnedsättning.

I följdmotionerna framförs vissa betänkligheter om det undantag som föreslås i den nya lagen för sådan digital service inom skolområdet som inte hänför sig till en verksamhets väsentliga administrativa funktioner. Vad gäller detta undantag framhåller regeringen i propositionen skollagens (2010:800) bestämmelser om att alla ska ha lika tillgång till utbildning samt diskrimineringslagen (2008:567) vars syfte är att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett exempelvis en funktionsnedsättning. Således finns det enligt regeringens mening befintliga bestämmelser som är väl lämpade att säkerställa att elever med någon form av funktionsnedsättning får det stöd de behöver. Utskottet ansluter sig till denna bedömning. Utskottet vill i sammanhanget också understryka att de aktuella kraven i den föreslagna lagen gäller generellt och inte i förhållande till varje enskild person som har behov av särskilda anpassningar. Utskottet vill även peka på vad Skolverket framhöll i samband med remissbehandlingen av lagförslaget, nämligen att sådana generella krav – när de tillämpas på den pedagogiska verksamheten – tvärtom kan vara hindrande för undervisningen.

Skyldigheter för offentliga aktörer m.m.

I enlighet med webbtillgänglighetsdirektivet föreslår regeringen att en offentlig aktör för sådan digital service som tillhandahålls genom en teknisk lösning som står under aktörens kontroll ska tillhandahålla en tillgänglighetsredogörelse. Den ska bl.a. omfatta en förklaring av de delar av innehållet som inte är tillgängliga och de skäl som ligger till grund för att de inte är tillgängliga och, i förekommande fall, de tillgängliga alternativ som finns. Tillgänglighetsredogörelsen ska också innehålla en kommentarsfunktion som gör det möjligt för användaren att meddela den berörda offentliga myndigheten att dess

webbplats eller mobila applikation inte uppfyller vissa tillgänglighetskrav men även att begära ut information som undantagits. Utskottet välkomnar detta. Utskottet är också positivt till att den enskilde ska ges möjlighet att med hjälp av en s.k. tillgänglighetsbegäran ta del av en offentlig aktörs digitala service som av olika anledningar undantagits från lagens tillämpningsområde. Eftersom den exakta utformningen av tillgänglighetsredogörelsen ännu inte har fastställts, anser regeringen att det är lämpligast att låta regeringen eller den utpekade myndigheten få bestämma den närmare utformningen av redogörelsen. Utskottet delar den uppfattningen.

Tillsyn m.m.

Webbtillgänglighetsdirektivet anger att medlemsstaterna ska vidta en rad åtgärder som rör utbildning och information samt övervakning och rapportering. Vidare ska medlemsstaterna se till att det finns ett tillfredsställande och effektivt uppföljningsförfarande för att säkerställa att direktivets bestämmelser följs, vilket aktualiserar behovet av att utse en ansvarig myndighet. Regeringens bedömning är att den mest ändamålsenliga lösningen är att samla kompetensen om tillgänglighet till digital service hos en och samma myndighet, och anser därför att Myndigheten för digital förvaltning är mest lämpad att fungera som tillsynsmyndighet. Utskottet gör ingen annan bedömning i den frågan.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att när det gäller de föreskrifter som myndigheten är tänkt att utfärda styrs innehållet i princip av vad som framgår av direktivet och de kommande genomförandeakterna. En viktig uppgift inom ramen för tillsynen blir att regelbundet övervaka att offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer uppfyller tillgänglighetskraven. Den exakta metoden för övervakning ska tas fram av Europeiska kommissionen och presenteras i en genomförandeakt senast den 23 december 2018.

Webbtillgänglighetsdirektivet föreskriver att medlemsstaterna ska främja och underlätta utbildningsprogram om webbplatser och mobila applikationers tillgänglighet. Dessa utbildningsprogram ska rikta sig till relevanta intressenter och ansvariga på offentliga myndigheter. Detta är nödvändigt för att bygga upp kompetens att skapa, underhålla och uppdatera webbplatser och mobila applikationer. Dessa uppgifter kommer också att falla på den ansvariga myndigheten. Utskottet anser att detta blir en viktig uppgift för tillsynsmyndigheten för att uppnå direktivets övergripande syfte.

Uppföljning av den nya lagen

Regeringen framhåller i propositionen att ett välfungerande uppföljningsförfarande är viktigt för att säkerställa att reglerna följs samt tillämpas korrekt. Utskottet delar denna uppfattning och finner det därför angeläget att tillsynsmyndigheten i detta avseende kan agera och påtala brister både utifrån den övervakning som myndigheten bedriver och utifrån anmälningar om brister som kommer in från användarna. Skulle insatser i form av information

och stöd inte leda till rättelse måste tillsynsmyndigheten ha de verktyg som krävs för att se till att lagens krav följs.

I motion 2018/19:46 (L) efterlyses en uppföljning av den nya lagen för att säkerställa att lärplattformar utformas enligt principen om design för alla. Utskottet påminner liksom ovan om bestämmelserna i skollagen och i diskrimineringslagen som borgar för att elever med någon form av funktionsnedsättning får det stöd de behöver. Utskottet vill i sammanhanget också förtydliga att s.k. lärplattformar som används i undervisningen måste uppfylla lagens krav i den utsträckning de utnyttjas för att ge elever, lärare och föräldrar tillgång till sådan digital service som hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner.

Sammanfattande slutsats

Utskottet anser sammanfattningsvis att den föreslagna lagen som genomför EU:s webbtillgänglighetsdirektiv är välavvägd och att den kommer att göra det enklare för inte minst personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig olika former av digital service som tillhandahålls av offentliga aktörer. Lagen kommer enligt utskottet också att kunna få positiva sociala effekter eftersom fler kan inkluderas i det digitala samhället och få tillgång till information på webbsidor och i mobila applikationer.

Mot bakgrund av vad som har anförts ovan föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens lagförslag och avstyrker motionerna 2018/19:46 (L) och 2018/19:56 (KD).

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (KD)

av Magnus Jacobsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service i de delar det avser 9 § första stycket 5 och antar lagförslaget i övrigt med den ändringen att kommatecknet i 9 § första stycket 4 ska bytas ut mot en punkt.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:56 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) och
bifaller delvis proposition 2017/18:299.

Ställningstagande

Vi i Kristdemokraterna är i det stora hela nöjda med EU:s webbtillgänglighetsdirektiv och regeringens proposition med anledning av detta. Vår uppfattning är att förslaget kommer att leda till större delaktighet genom att digital offentlig service blir mer tillgänglig, framför allt för personer med funktionsnedsättning. Vi vill understryka att det är angeläget att Sverige är ett föregångsland när det gäller alla människors fulla delaktighet i samhället. Vi anser emellertid att det undantag från tillgänglighetskraven som föreslås i den nya lagen för skolor och förskolor ska tas bort. Undantaget skulle exempelvis innebära att digitala läromedel inte omfattas av tillgänglighetskravet, vilket kan få negativa konsekvenser för ett stort antal elever. Vi delar inte regeringens uppfattning att nuvarande bestämmelser i skollagen (2010:800) om lika rättigheter räcker. Vidare skulle regeringens förslag också försvåra föräldrars möjligheter att ta del av den ökande information som skolan riktar till dem och som inte faller under kategorin väsentliga administrativa funktioner.

Mot denna bakgrund anser jag att riksdagen bör avslå regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service i de delar det avser 9 § första stycket 5 och anta lagförslaget i övrigt.

2. Uppföljning av den nya lagen, punkt 2 (L)

av Helena Gellerman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:46 av Helena Gellerman och Christer Nylander (båda L).

Ställningstagande

Syftet med EU:s webbtillgänglighetsdirektiv är att offentliga aktörer måste uppfylla vissa tillgänglighetskrav på sina webbplatser och i mobila applikationer. Jag välkomnar detta initiativ, som enligt min bedömning kommer att underlätta för inte minst personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig digital information. Det är dock olyckligt att regeringen i sitt lagförslag om genomförandet av webbtillgänglighetsdirektivet väljer att undanta digital service som hänför sig till undervisningsområdet från dessa tillgänglighetskrav. Vi inom Liberalerna anser att t.ex. lärplattformar måste vara tillgängliga för elever, lärare och föräldrar. Det räcker inte att som regeringen gör endast hänvisa till skollagens bestämmelser om att elever med funktionsnedsättning har rätt till särskilt stöd. Själva syftet med att ställa krav på tillgänglighet är att människor så långt det är möjligt ska kunna delta på lika villkor, utan att vara beroende av särlösningar. Jag anser därför att det är viktigt att den nya lagen följs upp för att säkerställa att lärplattformar utformas enligt principen om design för alla.

Vad jag nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:299 Genomförande av webbtillgänglighetsdirektivet:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service.

Följdmotionerna

2018/19:46 av Helena Gellerman och Christer Nylander (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digital service som hänför sig till undervisningen inom skolväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:56 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

Riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service, med den ändringen att 9 § första stycket 5 utgår.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om tillgänglighet till digital offentlig service

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om krav på tillgänglighet till digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det närmare innehållet i de tekniska lösningar som anges i artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, i den ursprungliga lydelsen, och som ska omfattas av lagens tillämpningsområde.

Uttryck i lagen

3 § Med digital service avses tjänster eller information som tillhandahålls genom en sådan teknisk lösning som avses i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 §.

4 § Med offentlig aktör avses en statlig eller kommunal myndighet eller en beslutande församling i en kommun eller ett landsting.

Vid tillämpningen av denna lag ska med offentlig aktör jämföras

1. ett sådant offentligt styrt organ som avses i 5 §,
2. en sammanslutning som inrättats särskilt för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och som består av
 - a) en eller flera myndigheter eller församlingar enligt första stycket, eller
 - b) ett eller flera organ enligt 1,
3. privata aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som
 - a) aktören bedriver i egenskap av enskild huvudman inom skolväsendet eller huvudman för en sådan internationell skola som avses i 24 kap. skollagen (2010:800),
 - b) utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125), eller

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer, i den ursprungliga lydelsen. Se även Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

c) bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och

4. enskilda utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och som till största delen har statsbidrag som finansiering av högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå.

5 § Med offentligt styrt organ avses en sådan juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och

1. som till största delen är finansierad av staten, en kommun, ett landsting eller en sådan offentlig aktör som avses i 4 § första stycket eller andra stycket 1 eller 2,

2. vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, ett landsting eller en sådan offentlig aktör som avses i 4 § första stycket eller andra stycket 1 eller 2, eller

3. i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, ett landsting eller en sådan offentlig aktör som avses i 4 § första stycket eller andra stycket 1 eller 2.

6 § Med tidsberoende medier avses ljud eller video, en kombination av ljud och video, eller något av de föregående i kombination med möjligheter till interaktion.

7 § Med föremål från kulturarvssamlingar avses privat eller offentligt ägda föremål av historiskt, konstnärligt, arkeologiskt, estetiskt, vetenskapligt eller tekniskt intresse som ingår i samlingar som förvaltas av kulturinstitutioner.

Undantag från lagens tillämpningsområde

8 § Denna lag är inte tillämplig på digital service som tillhandahålls av

1. ett företag som bedriver radio- och tv-verksamhet som finansieras enligt lagen (2018:000) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst, eller

2. en icke-statlig organisation vars service inte

a) är väsentlig för allmänheten, eller

b) är avsedd för personer med funktionsnedsättning eller specifikt tillgodoser deras behov.

9 § Denna lag är inte tillämplig på digital service som utgörs av

1. direktsändningar av tidsberoende medier,

2. kartor som inte är avsedda för navigering,

3. digital service från tredje part som varken har finansierats eller tagits fram av den berörda offentliga aktören eller står under dess kontroll,

4. reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan göras fullständigt tillgängliga utan betydande hinder,

5. digital service inom verksamhet som tillhör skolväsendet eller de särskilda utbildningsformerna enligt 1 kap. eller 24 kap. skollagen (2010:800) eller pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem enligt 25 kap. skollagen, om inte servicen hänför sig till verksamhetens väsentliga administrativa funktioner.

Lagen är inte heller tillämplig på kartor avsedda för navigering, om väsentlig information om innehållet i dessa tillhandahålls på ett tillgängligt digitalt sätt.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om undantag från lagens tillämpningsområde i fråga om sådan digital service som får undantas enligt artikel 1.4 a, b, g och h i direktiv (EU) 2016/2102, i den ursprungliga lydelsen.

Tillgänglighetskrav

10 § Digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör genom en teknisk lösning som står under aktörens kontroll ska följa tillgänglighetskraven enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska krav som ska gälla.

11 § Digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör genom en teknisk lösning som står under tredje parts kontroll ska, så långt det är möjligt, följa tillgänglighetskraven enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Undantag för oskäligt betungande anpassning

12 § En offentlig aktör behöver inte uppfylla kraven enligt 10 och 11 §§ om det är oskäligt betungande att fullgöra dessa krav.

Vid bedömningen av om en anpassning är oskäligt betungande ska bland annat den offentliga aktörens storlek beaktas, liksom karaktär på uppgifter och resurser samt uppskattade kostnader och fördelar för aktören i förhållande till de uppskattade fördelarna för personer med funktionsnedsättning.

För en sådan aktör som avses i 4 § andra stycket 3 eller 4, och som inte utgör ett offentligt styrt organ enligt 5 §, ska även den offentliga finansieringens storlek och varaktighet beaktas vid bedömningen, liksom hur lång tid aktören har haft på sig att anpassa sin digitala service till kraven.

Tillgänglighetsredogörelse

13 § En offentlig aktör ska för sådan digital service som avses i 10 § tillhandahålla en tillgänglighetsredogörelse.

Redogörelsen ska innehålla en funktion som gör det möjligt för en enskild person att meddela den berörda aktören att dess digitala service inte uppfyller tillgänglighetskraven eller framställa en sådan begäran som avses i 15 §.

Om en offentlig aktör bedömer att det är oskäligt betungande att fullgöra kraven enligt 10 §, ska denna bedömning återges i tillgänglighetsredogörelsen.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillgänglighetsredogörelsens utformning och innehåll.

Begäran om tillgängliggörande av viss digital service

15 § En begäran om tillgängliggörande av digital service som undantagits med stöd av 9 § första stycket 1–4, andra eller tredje stycket eller 12 § ska tillgodoses utan onödigt dröjsmål om den är berättigad och rimlig och har inkommit genom den funktion som avses i 13 § andra stycket.

En offentlig aktör ska på begäran lämna ett skriftligt beslut när en begäran enligt första stycket helt eller delvis har avslagits. Ett sådant beslut ska innehålla de skäl som har bestämt utgången i ärendet.

Tillsyn

16 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

17 § Tillsynsmyndigheten ska övervaka att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör uppfyller kraven i 10, 11, 13 och 15 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur övervakningen ska genomföras.

Anmälan

18 § Den som anser att en offentlig aktör inte uppfyller ett eller flera av de krav som avses i 10, 11, 13 eller 15 §, eller vill att en bedömning enligt 12 § ska granskas, får anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Rättelse

19 § Om tillsynsmyndigheten genom övervakning eller efter anmälan konstaterar brister i förhållande till kraven i 10, 11, 13 eller 15 §, ska myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse.

Leder insatserna enligt första stycket inte till rättelse får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga den offentliga aktören att vidta åtgärder för att uppfylla kraven.

Ett nytt föreläggande om samma sak får förenas med vite.

Överklagande av beslut

20 § Beslut enligt 15 § av en annan offentlig aktör än regeringen, Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen eller Riksdagens ombudsmän får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut av en förvaltningsrätt i ett ärende som har inletts där, liksom beslut av en tingsrätt eller en hovrätt, överklagas dock till kammarrätten. Beslut av en kammarrätt i ett ärende som har inletts där överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

21 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande enligt 19 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

22 § Om ett beslut av en offentlig aktör som inte är en myndighet överklagas, ska aktören vara den enskildes motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd

23 § Vid överklagande av beslut enligt 20 och 21 §§ krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. Detta gäller dock inte i fråga om ärenden enligt 20 § som har inletts hos en förvaltningsrätt, tingsrätt eller hovrätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Bestämmelsen i 11 § tillämpas endast för digital service som tillhandahålls för första gången efter den 22 september 2020.